

Kinnitatud Tartu Vaba Waldorfkooli Seltsi juhatuse koosolekul 13.12.2022

Ainevaldkond KUNST

KUNST PÕHIKOO LIS

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Põhikooli lõpuks õpilane:

on omandanud loovtegevuse ja eneseväljenduse kogemusi, tunnetab oma loomingulisi võimeid ning väärtustab isikupäraseid ja keskkonnasäästlikke lahendusi;

kasutab loovtöodes mitmekesiseid visuaalseid ja muusikalisi väljendusvahendeid, arutleb kultuuriliste sõnumite ja väärtushinnangute üle;

oskab kujundada oma arvamust ning väljendada oma emotsioone;

väärtustab kultuuri ja inimese loovust, osaleb kunstide individuaal- ja koostööprojektides ning hindab lahenduste otsimist ja loovat mõtlemist;

märkab kultuuritraditsioone ning maailmakultuuri mitmekesisust, mõistab muusika ja kunsti osatähtsust nüüdisaegses ühiskonnas, aktsepteerib kultuurinähtusi ning oskab kriitilis-loominguliselt hinnata massi- ja süvakultuuri;

väärtustab, hoiab ning arendab Eesti kultuuri, tunneb vastutust kultuuritraditsioonide säilimise eest, väärtustab maailmakultuuri mitmekesisust, otsib kultuurinähtuste seoseid teaduse, tehnoloogia ja majandusega nii minevikus kui ka tänapäeval.

Ainevaldkonna kirjeldus

Ainevaldkonna õppeained on:

vormijoonistamine (1.–4. klass)

maalimine (1.–6. klass)

joonistamine (7.–8. klass; 1. kursus 9. klassis)

voolimine (1. kursus 9. klassis)

geomeetria (1. kursus 9. klassis).

muusika (1. –9. klass)

Kunstiõpetuse suuremad alateemad põhikoolis on vormijoonistamine, maalimine, joonistamine ja voolimine.

Vormijoonistamist õpetatakse waldorfkoolis perioodõppe vormis. Vormijoonistamise õpetamine kuulub klassiõpetaja ülesannete hulka. Vormijoonistamine sisaldab elemente kirjakeelest, geomeetriast ja joonistamisest, õppeainena toetab ta mõtlemise, kujutlemise ja tahtetegevuse vaheliste seoste kujunemist.

Vormijoonistamise esmaseks ülesandeks on äratada lapses vormimeel. See on vajalik kirjutama ja lugema õppimiseks, hiljem võimaldab see mõista nii looduses kui ka inimese loodud asjades esinevaid vorme. Harjutatakse ruumis (kogu keha kaasav liikumine) ja tasapinnal (käeline tegevus) orienteerumist ja liikumist, see pakub eriti tuge võimalikele legasteenikutele. Joonistamisel kogetakse kvalitatiivset liikumiselementi: põhiharjutused sirgete ja kaarjate vormidega tuleb alguses kogu kehaga läbi teha (kõndimine, jooksmine, suured käsivarre- ja käeliigutused) ja vähehaaval joonistusteks rahuneda lasta. Selline harjutustee nõuab lapselt enda kontsentreeritud juhtimist valdkonnas, mis on talle omane – liikumises. Vormijoonistamise vormid on alguses tähenduseta – nad ei matki midagi välist. Joonistamisel õpib laps tajuma nende iseloomulikku erinevust: sirgjoone selge suund nõuab ja toetab kontsentratsiooni, mõttega juhitud tahet. Dünaamiline, ilma selge suunata kõverjoon võimaldab individuaalsemat ruumi, tahtetegevusega kaasneb tundeelamus. Kogemine tegevuse kaudu on esimese kolme kooliaasta üks põhimotiividest.

Vormijoonistamine on toetav vahend kirjutamaõppimiseks; 1. klassis (trükitähed), 2. klassis (raamatutähed), 3. klassis (seotud kiri) on ta selle eelvorm. 2.-3. kooliaastal lisanduvad põhiharjutustele nii sümmeetriaharjutused kui ka vaba kujundus etteantud vormielementidega,

4. klassis vormide põimimine ja sõlmed. 5. klassis läheb vormijoonistamine üle vabakäegeomeetriaks (matemaatika) ja 6. klassis geomeetriaks.

Vormijoonistus nõuab suuri vabu pindu, teatud vormide puhul ruudukujulist paberit. Sellised ainevihikud võib õpetaja koostöös lapsevanematega ise valmistada.

Maalimisõpetuse lähtekoht on Goethe värviõpetus, milles uuritakse ja kirjeldatakse värvide meelelis-kõlbelisi mõjusid. Laps õpib tajuma objektiivset hingelist muljet, mille värvitajumus esile kutsub. Õpetaja jutustatud värvilood, mis iseloomustavad värve enne nende paberile ilmunist, on juhiseks ja abiks maalimisel. Kui laps on piisavalt kaua ja intensiivselt värve tundma õppinud ja läbi elanud, leitakse õpetaja juhendamisel tee värvist mineraalsete vormideni (mäestikud, kivi), atmosfääriliste nähtusteni, taimede ja loomadeni. Väline vorm tuletatakse värvide sisemisest läbielamisest. Akvarellitehnikat harjutatakse põhjalikult märgtehnikast (1.–6. klass) kuni kihttehnikani (alates 8. klassist).

Maalimisega tegeldakse õpetaja juhendamisel kogu kooliaja. Lähtekohaks on värvipind, mitte joon. Piirjooned tekivad erivärviliste pindade kokkupuutel.

Voolimine arendab eelkõige vormi tunnetamist. Voolimises kasutatakse alguses pehmemat ja soojemat materjali – voolimisvaha, hiljem savi. Savitöös alustatakse kera voolimisest, millest lähtuvalt kujundatakse edaspidi erinevaid figuure. Sarnaselt maalimisele annavad voolimistööks ainekst paljud põhitunni ained, nt loomaõpetus, inimeseõpetus, geomeetria (ruumilised kehad). Iseseisva õppeainena on voolimine õppekavas 9. klassis, muidu aga integreeritud maalimisse ja joonistamisse.

Kunstiõpetus on meeltekooolitus. Kunstiõpetuses arendatakse õpilase tajumisvõimet ja loovust, tasakaalustatakse emotsioone, kujundatakse maitseotsustusi ja üldist huvi kunsti vastu.

Tööde valmimisele järgneb õpetaja poolt juhendatud tööde vaatlus. Õpetaja suunamisel harjutatakse vaatlusel objektiivset pilku.

Kunstiõpetuses on väga olulised kvaliteetsed, looduslikud töövahendid: akvarellid, vahakriidid, pliiatsid, savi.

Muusika

Muusikaõpetus toimub waldorfkoolis regulaarsete nädalatundidena, mida viib läbi vastava erialase ettevalmistusega spetsialist. Lisaks muusikaõpetusele leiab muusika erineval viisil koha ka teistes õppeainetes. Muusikaõpetust toetavad klassiõpetaja poolt põhitunni rütmilises osas läbiviidavad rütmi- ja koordinatsiooniharjutused, flöödimäng, laulu- ja liikumismängud. Muusikaõpetust toetab otseselt ka eurütmia tund. Muusikaõpetuse olulisteks väljunditeks on waldorfkoolis regulaarselt toimuvad kuupeod ja aastaringi pühade tähistamine.

Muusikaharidus on oluline osa hingeharidusest – vaid hinge on võimalik tajuda muusika keelt. Vastukaaluna tänapäeva tarbijaühiskonnale peab iga kunstiõpetus, s.h. muusika, keskenduma eelkõige kunsti praktilis-tegevuslikule aspektile. Kui kunstiõpetus tahab anda arusaamist kaasaegsest kunstiloomest, peab ta kasvatama kaaskunstnikke, sest ainult sellisena on võimalik tänapäeva kunsti elamuslikult mõista. Muusikaõpetuse põhitegevused on kuulamine, laulmine, pillimäng, liikumine. Peale hingeosa on muusikas, sarnaselt inimkeelele, ka arusaamis- ehk tunnetuslik osa, mida mõistame muusikateooria, helikeele ja muu sellisena. Muusikalise kirjaoskuse põhialused omandatakse muusikalise tegevuse kaudu.

Muusika ilu sünnib valdavalt koostegemise tulemusena. Seega on muusikaõpetusel tähtis sotsiaalne ülesanne – areneb oskus üksteist kuulata. Musitseerimine eeldab järjepidevat harjutamist, millel on oluline roll tahtekasvatases. Harjutamise tulemusena on võimalik kogeda ilu ja harmooniat.

Kuni 9. eluaastani moodustavad lapse hingejõud – mõte, tunne, tahe – veel terviku, üks toimib teises. Muusikalise vastavuse lapse hinge konfiguratsiooniga leiame kvindimeeleolus, milles domineerib vabalt voolav meloodia. Harmoonilisi akordielemente veel pole, samuti põhitooni või meetrumit. Vabalt võnkuv rütm seostub sisse- ja väljahingamisrütmidega. Kvindimeeleolu kogemine on oluliseks lähtepunktiks hilisemale modernse muusika mõistmisele.

Tunni ülesehituse märksõnadeks on mäng, loomingulisus, improvisatsioon. Liikumine, mäng ja laul põimuvad omavahel, moodustades veel struktureerimata terviku. Kogu muusikalist tegevust saadab õpetaja jutustusega loodud kujutluspilt.

Pärast 9. eluaasta murrangut otsitakse traditsioonilist, maisemat muusikavormi. Meloodiast olulisemaks muutub harmoonia. Diatooniline, klassikalisel kadentsil põhinev harmoonia ja sellest lähtuv meloodia ning meetrumile tuginev rütm saavad didaktika sisuks. Algab noodikirja õpetus.

Murdeea lähenedes ja selle ajal omandab üha suurema tähtsuse rütm. Oluliseks saab muusikaliste vormide teadvustamine, meetrumist sõltuvuse tugev läbielamine ning sellest vabanemine vasturütmide läbi. Võimalikuks saab muusikalise otsustus- ja hindamisvõime laiendamine ja edasiarendamine. Käsitletakse stiiliküsimusi ja karakteristikaid.

Muusikaõpetuses domineerivad tunnetusele pööratud subjektiiv-hingelist meeleolu tasakaalustab objektiivne muusikaajalugu koos tuntud heliloojate biograafiatega.

Kõikides vanuseastmes on oluline pillidel musitseerimine. Instrumentidel mängimine võimaldab tajuda muusikat objektiivsena. Igast waldorfkooli klassist moodustub kõikidest õpilastest koosnev klassiansambel, mis ühiselt õpitud laule ja instrumentaalpalu nii kooli kuupidudel kui muudel üritustel ette kannab. See võimaldab ühe muusikalise protsessi kogemist – pala valik, harjutamine, koosmäng, ettekanne. Ansambli töö nõuab õpetajalt leidlikkust ja professionaalsust, et leida ka vähemvõimekaile jõukohane tegevus koosmusitseerimisel. Vastavalt kooli võimalustele võib organiseerida erinevaid vanuseastmeid ühendavaid koore, orkestreid ja ansambleid, pakkuda õpilastele individuaaltunde.

Waldorfkoolides pööratakse laulmisel tähelepanu kolmele põhilisele töövaldkonnale: hingamine, häälikute moodustamine ja kuulamine. Esimesel kooliastmel on suur roll hääle arendamisel just nimelt kuulamisel. Rudolf Steiner vaatles kõrva ja kõrisõlme kui seostatud organit, mille osad üksteist mõjutavad ja üksteisega ühendust peavad. Selle alusel on võimalik mõista, et ka viisipidamatus on puudujääk kõrva ja kõrisõlme ühenduse vahel. Sageli ongi alla 10-aastaste laste viisipidamatuse põhjuseks nn “laisk kõrv”. Kui lapse ümber on pingevaba muusikaline keskkond – talle antakse piisavalt võimalusi laulmiseks, lauldakse a capella, suurt tähelepanu pööratakse kuulamisele – siis enamasti kaob probleem hiljemalt kümnenda eluaasta lõpuks. Seetõttu osalevad aktiivses musitseerimises – kogu-klassi-ansamblid, 3.-4. kl. mudilaskoor – kõik vastavas vanuses õpilased.

Teisel kooliastmel jätkub a capella laulmine, toetudes õpetaja häälele. Tähelepanu pööratakse õigele kehahoiule ning aktiivsele kuulamisele. Oluline on, et laps õpiks oma häält usaldama, seetõttu on soovitatav vältida klaverit saateinstrumendina.

12.-13. eluaasta paiku hakatakse tähelepanu pöörama teadlikumale häälekoolile: hingamisharjutused, töö erinevate häälikutega – eelkõige lauldavate kaashäälikutega. Kaashäälikute abil pannakse kehas liikuma need lihased, mida tänapäeva inimene enam laulmisel ei kasuta. Liikumisvaese elustiili juures lihased ei arene, emotsioonid stagneeruvad ja kõne- ning arusaamisvõime kahaneb. Selmet ise laulda, ainult kuulatakse muusikat ja tervis halveneb.

Puberteedieas (7.–9.kl), kus noorel on soov “endasse tõmbuda”, pööratakse laulmisel järjest suuremat tähelepanu selgele, ilusale ja korrektsele eesti keelele ning õigele kehahoiule. Töö tekstiga, nii vormiliselt kui sisuliselt, tagab aktiivse ning emotsionaalse laulmise.

Üldpädevuste kujundamine

Kunstide valdkond võimaldab kõiki üldpädevusi loomulikult lõimida igapäevasesse õppetöösse nii teooria kui ka praktika kaudu.

Väärtuspädevus. Kunstid rõhutavad kultuuriteadmisi ja ühisel kultuuripärandil põhinevat kultuuriruumi identiteedi osana. Kõigis tegevustes väärtustatakse individuaalset ning

kultuurilist mitmekesisust. Käsitletavate teemade, analüüsitavate kunstiteoste ja -sündmuste kaudu toetatakse eetiliste ja esteetiliste väärtushoiakute kujunemist. Praktiline loominguiline tegevus ja selle üle arutlemine õpetavad teadvustama kunste eneseväljenduse vahendina, hindama erinevaid ideid, seisukohti ja probleemilahendusi ning austama autorsust. Kasvatatakse teadlikku ja kriitilist suhtumist erinevatesse infokanalitesse.

Sotsiaalne pädevus. Kunstiainete uurimuslikud ja praktilised rühmatööd, arutlused ja esitlused, ühismusitseerimine ja ühistes kunstiprojektides osalemine kujundavad koostöövalmidust ja üksteise toetamise väärtustamist, samuti kasvatab vastutustunnet nii enese kui teiste ees. Kultuurisündmustel osalemine aitab kujundada kultuurilist ühtsustunnet. Muusikateoste või külastatud kontsertide ja etenduste üle arutledes harjutatakse oma seisukohtade kaitsmist ning teiste arvamustest lugupidamist.

Enesemääratluspädevus. Loovülesannetes saadav pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad õppida tundma oma huvisid ja võimeid ning kujundada positiivset enesehinnangut.

Õpipädevus. Kunstides kujundatakse õpipädevust eriilmeliste ülesannete, õppemeetodite ja töövormide rakendamise kaudu, mis võimaldab õpilastel teadvustada ning kasutada oma õpistiili. Muusikas kujundatakse õpipädevust eriilmeliste ülesannete, õppemeetodite ja töövormide rakendamise kaudu, mis võimaldab õpilastel teadvustada ning kasutada oma õpistiili. Nii individuaal- kui ka rühmatööd eeldavad info hankimist, selle analüüsimist ja tõlgendamist ning õpitu kasutamist uudsetes situatsioonides. Õpilased saavad ise jõukohaseid ülesandeid luua, oma valikute sobivust kontrollida, uusi oskusi katsetada ning järjekindlalt harjutada. Pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad järjest suurendada õppija rolli oma õpitegevuse juhtijana.

Suhtluspädevus. Oma tööde esitlemine ning aruteludes erinevate seisukohtade võrdlemine ja kaitsmine toetavad väljendusoskuse kujunemist ning ainealase oskussõnavara kasutamist. Muusikas on tähtsal kohal muusikateostest, -stiilidest, -ajastutest, jms rääkimine, ulatudes lihtsast argikeelsest kirjeldusest ainespetsiifilise keelekasutuseni. Oma ettekannete või loovtööde esitlemine ning aruteludes erinevate seisukohtade võrdlemine ja kaitsmine toetavad väljendus- ja esinemisoskuse kujunemist. Tutvudes mitmete eri ajastute ja eriilmeliste muusikateostega hakkab õpilane tajuma muusikat kui keelt, kui kommunikatsioonivahendit.

Matemaatikapädevuse arengut toetavad kunstides rakendatavad ülesanded, kus tuleb sõnastada probleeme, arutleda lahenduste üle, põhjendada valikuid ja analüüsida tulemusi; samuti analüüsida kunstikategooriaid (kompositsioon, struktuur, rütm jne), võrrelda ja liigitada erinevate nähtuste tunnuseid ning kasutada sümboleid.

Samuti toetab arengut otseselt muusikateooriaga tegelemine: noodi- ja rütmivältuste omavahelised seosed, intervallide ehitamine, muusikateoste vormi analüüs jne. Lisaks intellektuaalsele arvude mõistmisele on muusikatundides võimalik arvude matemaatilisi suhteid ka tunnetada (rütmidiktaadid, rütmikaanonid, arvuread, meetrumiharjutused jne.), muutes seeläbi ka selle pädevuse nõ „elavaks“.

Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist toetavad kunstides individuaal- ja rühmatöö, uurimuslikud ja probleemipõhised ülesanded ning õpitava sidumine nüüdisaegse igapäevaelu nähtustega. Muusikas toetavad seda individuaal- ja rühmatööd, uurimuslikud ja probleemipõhised ülesanded ning õpitava sidumine nüüdisaegse igapäevaelu nähtustega. Praktiline loovtegevus

annab võimaluse katsetada ideede väljendamise ja esitlemise erinevaid võimalusi, leidlikult valides sobivaid meetodeid ning rõhutades oma tugevaid külgi. Õpitakse tegevust planeerima, võtma vastutust tööde lõpuni viimise ja tulemuse eest. Tutvutakse ka valdkonnaga seotud elukutsete ning institutsioonidega.

Läbivad teemad

Kunstiainetes on võimalik kaasata kõiki läbivaid teemasid, kuigi mõne teemaga on seotus tugevam. Teemad „Väärtused ja kõlblus” ning „Kultuuriline identiteet” on kunstiainetele eriomased. Õppesisus ja -tegevustes tutvutakse kohaliku ja maailma kultuuripärandiga, teadvustatakse kultuuri rolli igapäevaelus, kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist nii erinevatesse kultuuritraditsioonidesse kui ka kaasaja kultuurinähtustesse. Väärtustatakse uute ideede ning isiklike kogemuste ja emotsioonide loomingulist väljendamist. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel (näitused, muuseumid, kontserdid ja etendused). Tähtis on noorte endi osalemine/esinemine laulupidudel, muusikaüritustel ja õpilastööde näitustel.

Teemaga „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” seondub kunstides oma võimete ja huvide teadvustamine, nii ainespetsiifiliste kui ka üldisemate mõtlemis- ja tegutsemisstrateegiate, sh õpioskuste omandamine. Tutvutakse kunstide mitmekülgsete väljunditega igapäevaelus ning kunstidega seotud elukutsetega.

Läbiv teema „Tehnoloogia ja innovatsioon” on seotud kunstidele omaste praktiliste loovtegevustega, mille vältel kasutatakse erinevaid oskusi ja vahendeid ning leiutatakse ja katsetatakse uusi võimalusi, toetades pidevalt muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas toimetuleva inimese kujunemist.

Eelnevaga haakub samuti läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus” lõimimine kunstide õppesse. Kunstides julgustatakse kujundama ja väljendama oma seisukohti ühiskonnas toimuvate protsesside kohta, analüüsima muusikaetendusi ja kontserte ja arutlema aktuaalsete muusikaküsimuste üle ning katsetama oma ideede arendamist ja elluviimist.

Kunstiainetes teadvustatakse kunstitegevuste emotsionaalselt tasakaalustavat mõju, neist tegevustest võivad alguse saada elu jooksul püsivad harrastused. See lõimub nii elukestva õppe põhimõtte teadvustamise kui ka läbiva teemaga „Tervis ja ohutus”. Kunstides kasutatakse paljusid materjale, töövahendeid ja instrumente, mille juures tuleb järgida ohutuse ning otstarbekuse printsiipe.

Jälgitakse enda tervise ja ohutuse nõudeid tööprotsessis, suurt tähelepanu pööratakse erinevatele keskkondadele ja nende teadlikule kasutamisele. Kunstide eriline panus teemade „Keskkonna ja jätkusuutlik areng” ning „Teabekeskond” käsitlemisel on valdkondliku vaatenurga lisamine. See hõlmab mitmekülgseid oskusi nagu info leidmine muusika ja kunsti kohta, helilise ja visuaalse kommunikatsiooni väljendusvahendid, keskkonna visuaalne ja heliline kujundamine. Tutvutakse andmebaasidega, meediakeskkonna võimaluste ja ohtudega ning autorikaitse küsimustega.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse kujundava hindamise põhimõtetest. Õpilasi ei võrrelda, vaid lähtutakse igäühe individuaalsusest ja temperamendist. Klassis ringi liikudes teeb õpetaja tähelepanekuid ja kommenteerib tööprotsessi. Õpilane saab õppimise käigus kohest tagasisidet, kas ta on

õigel teel. Õpetajapoolne suunamine aitab õpilast ise oma tegevusele ning töö tulemusele hinnangut anda.

Hindamisel arvestatakse õpilase loovust ülesannet lahendades, kavandamist ja planeerimist, töö kulgu ja saavutatud tulemusi. Võetakse arvesse õpilase arengut, püüdlikkust, töökultuuri ja abivalmidust teiste õpilaste vastu. Hindamisel tuuakse välja positiivne ning hoitakse negatiivne ja positiivne tagasiside tasakaalus, et õppijal ei kinnistuks negatiivne enesehinnang. Hinnatakse õpilase arengut, tuuakse välja konkreetsed tugevused ja puudused.

9. klassi joonistamise, voolimise ja joonestamise kursuste hindamisel lähtutakse kujundava hindamise põhimõtetest. Kunsti hindamine on subjektiivne, kuid alati on ka objektiivseid lähtepunkte. Tavaliselt õpilasi ei võrrelda, vaid lähtutakse igaühe individuaalsusest ja temperamendist. Üldised kriteeriumid on: idee kandvus, teostuse õnnestumine ja tööprotsessis osalemise aktiivsus. Hinnatakse ka õpilase arengut õppeperioodi jooksul. Lisaks hindele “arvestatud” või “mittearvestatud” saab õpilane tunnistusele sõnalise kokkuvõtte oma arengu kohta. Õpilane saab tööprotsessi jooksul suulist ja kirjalikku tagasisidet, mille alusel oma tööd parendada. Kursuse alguses antakse õpilasele teada, mida ja millal hinnatakse ning selgitatakse hindamiskriteeriumid.

Muusikaõpetuse hindamisel lähtutakse Tartu Waldorfgümnaasiumi hindamisjuhendist.

Muusikaõpetuses annab hindamine tagasisidet õpilase võimekuse ja tema individuaalse arengu kohta, on lähtekohaks järgneva õppe kujundamisele, stimuleerib ning motiveerib õpilast parematele tulemustele ja enesearendusele. Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Muusikaõpetuses saab õpilane suulist sõnalist tagasisidet regulaarselt tundides ning kirjalikult aastatunnistustes. 9. klassi lõpus kasutatakse kokkuvõtval hindamisel hinnanguid “arvestatud” ja “mittearvestatud”.

1.–4. klassi õpilase aastatunnistuses vaatlleb ja kirjeldab õpetaja õpilast tunnitegevustes läbi terve kooliaasta: tema huvi ja panust, teadmiste ja oskuste rakendamist muusikalistes tegevustes, suhtumist õpetajasse ja kaasõpilastesse, suhtumist oma õppevahenditesse ja koolivarasse, koostööoskust ja -tahet ning loomingulist initsiatiivi.

5.–8. klassi õpilane saab läbi kooliaasta lisaks regulaarsele suulisele tagasisidele ka kirjalikke hinnanguid – kirjalikke töid (tunnikontroll, kontrolltöö, referaat jm) hinnates annab õpetaja tagasisidet kirjalikult, analüüsides õpilase toimetulekut etteantud ülesandega. Kirjalikke ülesandeid analüüsides arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. 5.–8. klassi õpilane saab õppeaasta lõpus kirjaliku tunnistuse, kus kirjeldatakse tema teadmisi ja oskusi. Õpetajapoolne analüüs sisaldab kõiki muusikaõpetuse komponente: laulmist, pillimängu, muusikalist liikumist, omaloomingut, muusika kuulamist ja muusikalugu, muusikalist kirjaoskust ning ka õpilase aktiivsust, tunnist osavõttu, hinnangut enese ja kaasõpilaste osalemisele ning saavutustele õppes. Õpilase aktiivset osalemist koolikooris, silmapaistvat esinemist kooliüritustel ning kooli esindamist konkurssidel ja võistlustel arvestatakse õppetegevuse osana kokkuvõtval hindamisel.

9. klassi õpilast hinnatakse sarnaselt 5.–8. klassi õpilasele, lisandub kokkuvõttev hinnang “arvestatud” või “mittearvestatud”.

MUUSIKA

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli lõpuks on õpilane:

omandanud loovtegevuse ja eneseväljenduse kogemusi – ta tunnetab oma loomingulisi võimeid ning oskab ja julgeb soovi korral end muusikalistes tegevustes väljendada;

kogenud erineva karakteri ja laadiga muusika kaudu selle erinevat mõju tundeelule;

omandanud noodikirja põhialused ning esmased oskused mõne muusikainstrumendi mängimisel;

omandanud koostöö kogemusi läbi koosmusitseerimise tervikliku protsessi – üksmeele leidmine (loo valik), vastutuse võtmine ja oma panuse tajumine (harjutamine, enda partii omandamine), ühine rõõm protsessist ja tulemusest (esinemine);

võimeline objektiivselt analüüsima kuulatud muusikat, andma oma hinnangut ning oma arvamust põhjendama.

Õpilane mõistab oma kodukoha ja Eesti kultuurielu tähtsust, oskab seda väärtustada ja võimalusel ise sellesse panustada.

I kooliaste

Juhtmotiivid

1. ja 2. klassis toimub kogu tegevus tunnis õpetaja jutustuse läbi loodud *muusikalises pildis*. Omavahel põimuvad liikumine, mäng, pillimäng, laul, improvisatsioon. Lauldakse õpetaja häälele tuginedes ning õpetaja kehahoidu, hingamist ja diktsiooni järele aimates. Meloodia liikumisi, kõrgeid ja madalaid helisid jälgivad lapsed kuulates ja järele lauldes. Lauldud laule mängitakse ka flöödil või mõnel muul instrumendil. Erinevates mängulistest harjutustes tajutakse ja jäljendatakse kõlatugevust.

Kuulatakse muusikalisi üksikhelisid ja erineva kõlavärviga objektide heli.

Pillimängu õppimine toimub õpetaja mängu järeleaimamise teel. Arendatakse peenmotoorikat, kuulamisoskust, koosmusitseerimist.

Harjutatakse improviseerimist erinevatel looduslikest materjalidest rütmipillidel. Muusikavormide alguse ja lõpu kogemisega omandatakse algne muusikaline vormitunnetus. Muusikaliste elementide tajumist arendatakse läbi praktilise musitseerimise, mõistetele ei juhita veel eraldi tähelepanu.

3. klassis läheb mänguline tegevus üle suunatud muusikaliseks tegevuseks. Muusikaline „grammatika” ehk noodikirja õpetus algab siis, kui 3. klassis minnakse üle põhitooniga seotud diatoonilisele musitseerimisele.

Lauluvarasse lisanduvad diatoonilised ühehäälsed laulud ja lihtsamad kaanonid, ka eesti muusikaklassikasse kuuluvad lastelaulud. Raskuspunkt kirikutonaalse värvinguga lauluvaral (seos Vana Testamendiga). Lihtsamaid laule lauldakse ka noodist, proovitakse noodinimedega laulmist. Õpitakse helikõrguste märkimist noodijoonestikul.

Taktimõõtu õpitakse tundma rütmide kasutamisel ja praktilisel musitseerimisel. Tehakse lihtsamaid rütmidiktaate.

Muusikainstrumentidest võetakse kasutusele diatooniline plokkflööt. Musitseeritakse C-duuris nii noodist kui kuulmise järgi.

Mažoorset ja minoorset meloodiat kogetakse nii laulus kui flöödimängus. Dünaamikat pianost fortени kogetakse samuti praktilisel musitseerimisel. Lauludes ilmneb üha tugevamini põhitoon e. toonika.

Jätkub vaba improvisatsioon looduslikest materjalidest rütmipillidel.

1.-2. klass

Õpitulemused

2. klassi õpilane:

armastab ja naudib muusikalist tegevust;

laulab peast klassis õpitud pentatoonilisi laule ning lihtsamaid laste- ja rahvalaule;

oskab määratleda erinevaid helikõrgusi kuulmise järgi;

tunneb rütme: *ta, ti-ti, ta-a, paus*;

mängib pentatoonilisel plokkflöödil matkimise ja kuulmise järgi;

Õppesisu ja -tegevused

Laulmine. Laulumängud, ringmängud. Aastaringiga seotud pentatoonilised laulud, laste- ja rahvalaulud. 2. klassis lisanduvad vaprusega seotud lood ja laulud ning laulud loomadest.

Praktiline musitseerimine ja muusikalised tegevused. Õpetaja jutustusega seotud vaba muusikaline mäng. Peenmotoorika harjutused: sõrmesalmid ja -mängud. Mäng lasteharfil, pentatoonilisel plokkflöödil. Koosmusitseerimine. Liikumismängud. Kuulamismängud.

Rütmiharjutused ja -mängud, rütmiline liikumine, rütmilised kaasmängud erinevatel rütmi- ja kõlapillidel.

Lõiming teiste ainetega

1. klassis on käsitöötunni esimeseks tööks flöödikoti kudumine oma esimesele flöödile. Aastaringi- ja pühadelaulud toetavad emakeele ja koduloo õpetamist. 2. klassis lisanduvad vaprusega seotud lood ja laulud toetavad religioonitundides käsitletud legende, loomalaulud toetavad emakeeles käsitletud valme. Läbi erinevate rütmimängude harjutatakse matemaatikas õpitud arvuridu, mis on aluseks korrutustabeli õppimisele.

3. klass

Õpitulemused

3. klassi õpilane:

armastab ja naudib muusikalist tegevust;

laulab loomulikult ja vabalt peast ühehäälsed diatoonilisi laule („Tiliseb, tiliseb aisakell“, „Vaikne kena kohakene“, „Teele, tee, kurekesed“, „Süda tuksub“, „Kevadel“ jne ning lihtsaid kaanoneid

oskab märkida helikõrgusi noodijoonestikul;

tunneb rütme: *ti-ri-ti-ri, tai-ri, ta-a-a*.

tajub 2- ja 3-osalist taktimõõtu;

mängib diatoonilisel plokkflöödil lihtsamaid lugusid kuulmise järgi;

mängib klassiorkestris erinevaid pille (plaatpillid, rütmipillid, viisikandled)

oskab iseloomustada kuulatud elavat muusikat;

omab algset muusikalist vormitunnetust, rakendab seda improviseerimisel.

Õppesisu ja -tegevused

Laulmine ja hääle arendamine. Diatoonilised laste- ja rahvalaulud. Kirikutonaalse värvinguga lauluvara. Töölaulud. Kaanonid. Laulmine 2-häälses mudilaskooris.

Muusikalised teadmised. Noodinimetused. Noodijoonestik. Rütmimängud, rütmidiktaadid.

Rütmid: *ti-ri-ti-ri, tai-ri, ta-a-a*.

Algne vormiõpetus praktilisel musitseerimisel.

Praktiline musitseerimine ja muusikalised tegevused. Mäng diatoonilisel plokkflöödil, koosmusitseerimine. Meetrumi tunnetamine praktilisel musitseerimisel. Luuletuse või muinasjutu heliline saade: sõna – heli – liikumiskompositsioon. Vaba improvisatsioon. Kuulamisharjutused.

Lõiming teiste ainetega

Koostöös klassiõpetaja ja eurütmiaõpetajaga valmib 3. klassi I poolaasta lõpuks laulude ja liikumisega värsivormis „Jõulumäng“, mida esitatakse kooli jõulukontserdil. 3. klassi emakeelt ja kodulugu (vanad ametid) elavdavad muusikatunnis õpitavad töölaulud.

Erinevused riiklikust õppekavast

Muusikaliste elementide tajumist arendatakse läbi praktilise musitseerimise, muusikateoreetilistele mõistetele ei juhita veel eraldi tähelepanu.

1.-2. klass musitseerib valdavalt pentatoonilises laadis.

3. klassis, mil kasutusele võetakse diatoonilised flöödid, hakatakse kasutama nootide tähtnimetusi. Relatiivset noodilugemist ei õpetata ega kasutata.

6-keelse rahvakandle asemel kasutatakse viisikandleid (ulatus 2 oktaavi).

II kooliaste

Õpitulemused

6. klassi õpilane:

tunneb rõõmu musitseerimisest;

laulab klassiansamblis loomulikult ja pingevabalt ühe- ja kahehäälseid laule, kaanoneid, alates 5. klassist laulab soovikorral lastekooris;

laulab peast kooliastme ühislaule „Eesti hümn“, „Kas tunned maad“, „Kungla rahvas“, „Eesti lipp“, „Meil aiaäärne tänavas“, „Isamaa armas“

mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4, 5/4, 7/4, 3/8, 6/8 ja eeltakti tähendust ning arvestab neid musitseerides;

on laulmise ja pillimängu kaudu saanud kogeda erinevate euroopa rahvaste muusikat ja kultuuri

mõistab allolevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ja kasutab neid muusikalistes tegevustes: *ti-ti-ri, ti-ri-ti, ta-i-ti, ta-a-a-a, 1/1, 1/2, 1/8-paus, pidekaar*.

tunneb helistikke C-a, F-d, G-e, D-h;

tunneb intervale: terts, kvart, kvint, sekst, oktav;

tunneb dünaamika ja agoogikamärke: *pp, p, mp, mf, f, ff, ritenuto, accelerando, diminuendo, cresscendo* ja kasutab neid musitseerimisel

musitseerib sopranplokkflöödil õpitud helistikke nii noodist kui ka kuulmise järgi;

musitseerib klassiorkestris erinevatel meloodia-, harmoonia- ja rütmipillidel

tunneb erinevaid hääle- ja kooriliike ning orkestripille;

iseloostab kuulatud muusikat ning põhjendab oma arvamust kasutades muusika oskussõnavara.

Juhtmotiivid

Arenguperioodil, mil toimub distantseerumine ümbritsevast maailmast, on väga tähtis, et maailma ja lapse vaheline seos ei puruneks, vaid hoopis tugevneks sügavama ja diferentseerituma läbielamise ja mõistmise kaudu. Siin on oluline roll nii praktilisel musitseerimisel kui muusikateoreetiliste teadmiste järkjärgulisel süvendamisel. Klassiansamblid ja -orkestrid ning keskastme koorid arendavad praktilise musitseerimise oskust ning loovad ühtsustunnet.

Muusikateooriast on 4. klassis kesksel kohal taktimõõdu ja noodivältuste süvendatum õppimine seoses murdudega arvutamisega matemaatikas. Harjutatakse kuulmise järgi õpitud lugude üleskirjutamist. Lapse muusikaline tunnetus leiab kindla pideme diatoonikas. Sellega seostuvalt omandab põhitoon väärilise koha, tutvutakse helistikega.

Algne mitmehäälsus laulmisel viib samm sammult polüfoonilise laulmiseni, mitmehäälsete kaanoniteni. Kui polüfoonilist kahe- ja kolmehäälsust on piisavalt harjutatud, võib üle minna harmoonial põhinevatele muusikalistele lausetele. Uus harmooniavajadus ja selle otsimine tingivad, et lauldakse palju, teadlikku tähelepanu pööratakse tooni ilule – see loob väärtusliku aluse kogu hilisemale muusikalisele tegevusele. Harjutades õpivad lapsed kohanema muusika nõuetega. Laps jõuab üha lähemale suure ja väikese tertsi (duur ja moll) tunnetamisele. Kujundatakse välja ühine laulurepertuaar, seda võib teha ka koostöös klassiõpetajaga. Nii laulurepertuaarist kui harjutatud instrumentaalpaladest kujundatakse vastavas klassis kasutatav laulik – noodivihik.

4. klass

Õppesisu ja -tegevused

Laulmine ja hääle arendamine. Rahvalaulud, rännulaulud. Üleminek algselt mitmehäälsuselt polüfooniliste kaanoniteni. Noodist laulmine. Laulmine koos saatel: flöödid, keelpillid, basspillid. Laulmine 2-häälses mudilaskooris.

Meetrum ja rütm. Uued rütmid: *ta-a-a-a, ti-ti-ri, ti-ri-ti, ti-paus, terve-, pool- ja kaheksandik-paus.*

Taktimõõdu tähistamine kahe numbriga. Taktimõõdud 2/4, 3/4, 4/4.

Meetrumi harjutused (rütmirondod). Rütmidiktaat, -improvisatsioon, -kaasmäng. Noodivältused kirja pandis.

Meloodia ja helilaad. Duur helilaad. C-duur, G-duur, F-duur. Alteratsioonimärgid - diees, bemoll, bekaar – nende mõiste ja praktiline kasutamine. Lihtsamate laulude üleskirjutamine noodijoonestikule.

Teadmised muusikaloost. Jutustused ja väiksemad episoodid õpitud muusikapalade ja laulude autoritest. Eesti rahvapillid. Polka, marss, valss.

Praktiline musitseerimine ja muusikalised tegevused. Musitseerimine sopranplokkflöödil C-, F-, G-duuris ning a-, d-, e-mollis. Mitmehäälsed palad ja kaanonid. Ansamblimäng. Noodist mängimise oskuse süvendamine. Kaasmängud lauludele rütmi- ja meloodiapillidega. Improviseerimine õpitud helistikes plaatpillidel.

Lõiming teiste ainetega

Muusikas toetatakse 4. klassi emakeele üht peateemat – põhjamaade mütoloogia, rahvuseeposed – luues valitud katkenditele muusikaline kujundus (nt ”Kalevala” viisid, rahvalaulud ”Kalevipoja” tekstidele jne).

Paralleelselt murdude õppimisega matemaatikas süvenetakse taktimõõdu olemusse ja noodivältuste omavahelistesse seostesse muusikas.

Rahvatantsutunnis (liikumistunni üks osa) õpitud tantsude muusikat mängitakse võimalusel klassiorkestriga.

5. klass

Õppesisu ja -tegevused

Laulmine ja hääle arendamine. Ühe- ja kahehäälsed laulud, mitmehäälsed kaanonid. Eelistatud on mittepüsivad kaanonid (homofoonilised, akordsed, vertikaalmeeleolus) – harmoonia elamus. Eesti regivärsiline ja uuem rahvalaul. F. Pacius ”Eesti hümn”. Läänemere rahvaste laulud. Vana-Kreeka muusika. Nii tänapäeva eesti heliloojate kui ka maailma muusikakultuuri suurkujude laululooming.

Meetrum ja rütm. Taktimõõt: 3/8, 6/8. Liittaktimõõt (5/4, 7/4) – Kreeka muusika näidete varal. Erinevate rütmifiguuratsioonidega praktilised rütmiharjutused.

Meloodia ja helilaad. Duuri ja molli olemus ja polaarsus. Paralleelsed helistikud C-a, F-d, G-e. Modulatsioon. Harmooniaelamuse kogemine läbi praktilise musitseerimise.

Dünaamika ja agoogika - *pp, p, mp, mf, f, ff, ritenuto, accelerando, diminoendo, cresscendo*.

Teadmised muusikaloost. Orkestripillid. Lühiülevaated õpitud muusikapalade ja laulude autoritest.

Praktiline musitseerimine ja muusikalised tegevused. Mäng sopranplokkflöödil C-, F-, G- ja D-duuris; a-, d- ja e-mollis. Kuni 3-häälsed palad sopranflöödile. Võimaluse korral tenor- ja altflöödi kasutuselevõtt. Klassiansambel (flöödid, rütmipillid, harmooniapill) Koosmängu

vilumuste süvendamine ja ansamblitunnetuse arendamine. Improvisatsiooniharjutused erinevatel rütmi- ja meloodiapillidel.

Lõiming teiste ainetega

Muusikatunni laulu- ja instrumentaalmuusika repertuaari valikul arvestatakse ajalooõpetuses käsitletavaid teemasid (Vana-Kreeka, Idamaad)

Geograafiaõpetust (Eesti ja Läänemeremaad) aitavad elavdada eesti vanemad ja uuemad rahvalaulud ning erinevate läänemeremaade rahvaste laulud ja tantsud.

Rahvatantsutunnis (liikumistunni üks osa) õpitud tantsude muusikat mängitakse võimalusel klassiorkestriga.

6. klass

Õppesisu ja -tegevused

Laulmine ja hääle arendamine. Ühe- ja kahehäälseid laulud, mitmehäälsed kaanonid. Eesti ja Euroopa rahvaste lauluvara ja tantsud. Muusikakultuuri suurkujude (W. A. Mozart, L. van Beethoven, J. Haydn, F. Schubert jt.) laululooming.

Meetrum ja rütm. Õpitud taktimõõtude ja rütmifiguratsioonide kordav ja süvendav käsitlemine. Uued rütmid *pide*, *ta-i-ti* ja nende kasutamine musitseerimisel.

Meloodia ja helilaad. Duur- ja moll-helilaadi süvendatud tunnetamine. Paralleelsed helistikud: C-a, F-d, G-e, D-h praktiline kasutamine. Intervalliõpetus (kvart, kvint, tert, oktav). Kvindiringi kogemine. Meloodiate leidmine ja noteerimine improvisatsioonilisest elemendist lähtuvalt. Meloodia transponeerimine. Toonika ja dominandi tunnetamine praktilisel musitseerimisel.

Dünaamika ja agoogika mõistete praktiline kasutamine musitseerimisel.

Teadmised muusikaloost. Õpitud muusikapalade ja laulude autorite tutvustamine. Orkestriliigid. Hääle- ja kooriliigid.

Praktiline musitseerimine ja muusikalised tegevused. Sopranplokkflöödil musitseerimine erinevates helistikes. Improviseerimine paralleelsetes helistikes. Klassiorkester – plokkflöödid, harmooniapillid (keel- või/ja plaatpillid), rütmipillid. Muusikakoolis õppivate laste kaasamine
– kõlavärvi rikastamine, esinemisvõimaluse andmine.

Lõiming teiste ainetega

Geograafiaõpetust (Euroopa) aitavad elavdada euroopa rahvaste laulud ja tantsud.

Rahvatantsutunnis (liikumistunni üks osa) õpitud tantsude muusikat mängitakse võimalusel klassiorkestriga.

Koos akustikaõpetusega füüsikas käsitletakse muusikatunnis intervale.

Erinevused riiklikust õppekavast

Laule õpitakse toetudes õpetaja häälele kuulmise järgi või mängides meloodiat plokkflöödil – relatiivset noodilugemist ei kasutata.

III kooliaste

Õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

laulab emotsionaalselt, pingevabalt ja õige hingamisega nii üksinda kui ka kooris või ansamblis, laulab soovi korral laste- või segakooris

laulab peast kooliastme ühislause „Eesti hümn“, „Mu isamaa on minu arm“, „Laul Põhjamaast“, Eestlane olen ja eestlaseks jään“, „Saaremaa valss“, „Oma laulu ei leia ma üles“ jne.

on laulmise ja pillimängu kaudu saanud kogeda maailma erinevate rahvaste muusikat ja kultuuri

omab praktilist kogemust meloodiainstrumendi (flööti), harmooniainstrumendi (nt kitarr, plaatpillid), rütmiainstrumendi (trummid, rütmipillid) mängimisest;

omab kogemust improviseerimisest;

teab agoogika ja dünaamika märke ja kasutab neid musitseerimisel;

tunneb noodikirja ja kasutab seda uue muusikapala õppimisel;

mõistab allolevate helivälvuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ja kasutab neid musitseerimisel: *ti ta ti, triooll, ti- ta-i, 16ndik-noot ja -paus*

tunneb erinevaid pilli- ja orkestriliike: keel-, puhk-, klahv-, löökpillid; sümfoonia-, puhkpilli-, keelpilliorkester; teab tuntumaid eesti muusikakollektiive ja muusikuid;

tunneb muusikalisi vorme (rondo, ballaad, variatsioon, kaanon, fuuga, süit, kantaat ja oratoorium), suudab neid iseloomustada ja võrrelda;

tunneb lavamuusikažanre (ooper, operett, muusikal, ballett), oskab neid iseloomustada ja võrrelda, teab tuntumaid lavamuusika heliloojaid ja nende tähtsamaid teoseid;

külastab kontserte (koolis ja väljaspool kooli) ja muusikaetendusi, oskab nähtut ja kuulnud analüüsida, kasutades muusika oskussõnavara.

Juhtmotiivid

Murdeea perioodil on muusikaõpetusel suured sotsiaalsed ja teraapilised võimalused, kuna see vabastab nooruki üksildusest ja võimaldab ühtsustunde kogemist teistega.

Rõõm muusikast on ka murdeas väga oluline – õpilased tahavad ja peavad saama seda nautida omaette eesmärgina. Selle kogemiseks on suur osa muusikaõpetusest endiselt praktilise iseloomuga – musitseerimine erinevatel instrumentidel, erinevates koosseisudes, laulmine. Meetrumiga seotud rütm etendab üha suuremat osa. Oluliseks saab muusikaliste vormide teadvustamine, meetrumist sõltuvuse tugev läbielamine ja sellest vabanemine vasturütmide läbi. Laulmisel arvestatakse häälemurdega.

Kolmanda kooliastme jooksul laiendatakse ning arendatakse muusikalist otsustus- ja hindamisvõimet. Harjutades muusikaliste hinnangute andmist, alustades lihtsatest vormidest, arendatakse kujunevaid otsustusjõude. Võimalik on käsitleda stiiliküsimusi ja karakteristikaid. Ühe teose (nt sümfoonia, sonaat jne) iseloomu eristamisvõimet arendatakse erinevate autorite, näiteks Beethoveni ja Haydni põhjal. Õpilasi suunatakse vokaal- ja instrumentaalpalasid mitte ainult tundepearselt, vaid ka ”muusikalise keele grammatikast” lähtudes kuulama ja taasesitama.

Murdeea tõetsimise, üksilduse ja individualiseerumistundele saab vastu tulla romantiliste ballaadide ja soololaaludega. Eksistentsiaalsete küsimuste ajal on toeks suurte muusikute elulood, mis omakorda võivad äratada huvi nende teoste vastu.

9. klass elab baroki meeleolus – kriitikas väljendub egotsentriline-eksistentsiaalne küsiv hoiak, puudub teadvustatud sihipärasus. Avatud motiiv ja motoorne liikumine baroki ajastu heliloojate loomingus ning selle praktiline kogemine musitseerimisel ei lase tundeil jäigastuda rock-popi maailma šabloonides, mis õpilasi eriti ligi meelitavad. Õpilased arendavad muusikalisi võimeid lihtsate instrumentaal- ja vokaalpalade stiilikohasel esitamisel ja mõistmisel. Analüüsides erinevaid teoseid hakatakse mõistma muusikaloo põhilisi arengusuundi.

7. klass

Õppesisu ja -tegevused

Laulmine ja hääle arendamine, Mitmehäälsel laulmise ja noodilugemisoskuste harjutamine.

Ballaadid. Erinevate maailma rahvaste laulud-tantsud, rahvushümnid. Kaanonid ja levilaulud.

Harmooniaõpetus. Intervalliõpetus (sekund, sekst, septim). Harmooniaõpetuse algus (toonika, subdominant, dominant).

Teadmised muusikaloost. Ballaadivorm. Rondo. Pillirühmad ja pillide ehitus. Kontsertide külastamine ja analüüs. Muusikalise otsustusvõime kujundamine erinevate stiilinäidete abil. Tuntud heliloojate biograafiad (Bach, Händel, Mozart).

Praktiline musitseerimine. Lihtsamad mitmehäälsed instrumentaalpalad. Flöödid meloodiapillidena. Võimalusel kitarride kasutamine lugude saatmisel. Rütmiimprovisatsioonid. Klassi- või kooliorkester. Improviseerimine erinevatel instrumentidel.

Lõiming teiste ainetega

Geograafiaõpetust aitavad elavdada maailma rahvaste laulud ja tantsud.

8. klass

Õppesisu ja -tegevused

Laulmine ja hääle arendamine. Ühe- ja mitmehäälne laulmine nii a' cappella kui instrumendi saatel. Laulud surmast, ajastukriitilise tekstiga laulud. Rõhutatud rütmiga laulud. Duur – moll kontrast. Romantismiajastu teosed – soololaulud ja ballaadid klassi esituses. Laulud muusikateatri repertuaarist.

Harmoonia- ja vormiõpetus. Muusikaline lauseehitus – motiiv, fraas, lause, periood (nt. Mozarti loomingu näitel). Variatsioonivorm. Praktiline harmooniaõpetus (kadents). Bassivõti.

Teadmised muusikaloost. Referaadid heliloojate elulugudest. Põhjalikum ülevaade instrumendiliikidest, hääle- ja kooriliikidest. Muusikaliste vormide ja žanrite eristamine ja iseloomustamine. Erinevad muusikanäited stiiliküsimuste põhjalikumal käsitlemisel. Ülevaade muusikateatrist – ooper, operett, muusikal, ballett

Praktiline musitseerimine. Mitmehäälne flöödimäng (sopran-, alt-, tenor-, bassflöödid). Keerukamad rütmiringid, rütmikaanonid löökpillidel. Rütmiline improvisatsioon, kadentsimprovisatsioon. Musitseerimine klassiorkestris.

Lõiming teiste ainetega

Draamatunnis õpitava näidendi muusikaline kujundamine.

9. klass

Õppesisu ja -tegevused

Laulmine ja hääle arendamine. Ühe- ja mitmehäälne laulmine nii a' cappella kui instrumendi saatel. Laulurepertuaari laiendamine: rahva- ja kunstlaulud, näited meelelahutusmuusikast, poliitiline laul, isamaalised laulud. Laulud õpitud võõrkeeltes.

Muusikalised teadmised. Muusikateooria aluste kordamine (noodikiri, helistikud, põhikolmnõlad, intervallid, kvindiring, rütmid). Vormiõpetus: kaanon, fuuga, süit, kantaat ja oratoorium. Heliteoste iseloomustamine, võrdlemine, liigitamine. Seoste otsimine ajaloo ning kunstiõpetusega. Tuntud heliteoste kuulamine ja äratundmine.

Kontsertide ja muusikaetenduste külastamine, ettevalmistavad selgitused ja järelarutelud. Biograafiad, võimalik võrdlev moment: Mozart – Beethoven, Bach – Händel.

Praktiline musitseerimine. Improvisatsioonid erinevatel instrumentidel. Rütmiringid löökpillidel. Klassikute teoste teemade mängimine klassiorkestris.

Lõiming teiste ainetega

Heliteoste liigitamisel ja võrdlemisel otsitakse seoseid ajaloo ja kunstiõpetusega. Muusikateooria kordamine (rütm- ja noodivältuste omavahelised suhted, intervallid, muusikavormide analüüs) toetub ja toetab matemaatikaõpetust.

Erinevused riiklikust õppekavast

Laule ja muusikapalu õpitakse toetudes õpetaja häälele kuulmise järgi või mängides meloodiat plokkföödil – relatiivset noodilugemist ei.

VORMIJOONISTAMINE

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

4. klassi lõpetaja

- kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja seoseid, kirjutab loetava käekirjaga;
- oskab teksti ja joonistusi korrektselt paberile paigutada;
- oskab jälgida ja oma vihikusse joonistada õpetaja poolt tahvlile joonistatud vorme;
- oskab õpetaja poolt tehtud joonele või kujundile lisada peegelpildis joone või kujundi;
- tunneb põhilisi tasandilisi geomeetrilisi kujundeid ja oskab neid joonistada.

1 kooliaste

Juhtmotiivid

Ruumiorientatsiooni saavutamine;
lihtsamate geomeetriliste mõistete kujundamine;
põhiliste tasandiliste kujundite ja nende elementide tundmaõppimine; tähekujude harjutamine erinevate vormiharjutuste läbi; kirjutamiseks vajaliku käeosavuse saavutamine; tahte koolitamine pideva harjutamise läbi.

1. klass

Õpitulemused:

- sirge ja kõverjoone tajumine;
- kujutletava sirge ja kõverjoone järgi liikumine;
- sirge ja kõverjoone joonistamise oskus.

Õppesisu

Orienteerumine tasandil ja ruumis. Horisontaalne, vertikaalne, diagonaalne suund.

Sirge ja kõverjoon. Harjutused sirgete ja kõverjoontega.

Tutvumine erinevate geomeetriliste kujunditega. Kolmnurk, nelinurk, viisnurk, kuusnurk.

Ruut. Ristkülik.

Poolring. Ring. Ellips. Spiraal. Lemniskaat.

Teravnurk. Nürinurk. Täisnurk.

Harjutused põik- ja püstsirgetega, diagonaalidega, nurkadega, tähevormidega.

Lõiming teiste ainetega

Vormijoonistamine lõimub kõigi 1. klassis õpetatavate õppeainetega. See on alus eesti keeles täheõpetusele, matemaatikas numbrimärkide kirjutamisele, eurütmias ja liikumises ruumis orienteerumisele, muusikas rütmitunnetusele, maalimises vormide tajumisele, religioonis mõtlemisele, käsitöös käelisele osavusele.

2. klass

Õpitulemused:

kujutletava vormi järgi liikumine;

õpilane oskab joonistada vorme lähtuvalt sirgest ja kõverjoonest;

õpilane tajub vormide sümmeetriat (peegeldus lähtuvalt vertikaal- ja horisontaaltasapinnast);

õpilane oskab lisada etteantud vormile sarnase sümmeetriavormi.

Õppesisu

Sirge ja kõverjoone rütmiline vaheldumine.

Dünaamilised vormid katkematu reana.

Vormi tekkimine värvipinnast.

Horisontaal- ja vertikaaltelg. Telgsümmeetria.

Peegeldamine sirgest. Neliksümmeetria.

Suletud vormide metamorfoos.

Lõiming teiste ainetega

Vormijoonistamine lõimub kõigi 2. klassis õpetatavate õppeainetega. See on alus eesti keeles täheõpetusele, matemaatikas numbrimärkide kirjutamisele, eurütmias ja liikumises ruumis orienteerumisele, muusikas rütmitunnetusele, maalimises vormide tajumisele, religioonis mõtlemisele, käsitöös käelisele osavusele.

3. klass

Õpitulemused:

ruumiorientatsiooni saavutamine;

geomeetriliste mõistete kujundamine;

kirjutamiseks vajaliku käeosavuse saavutamine;

seotud kirja harjutamine erinevate vormiharjutuste abil;

tahte koolitamine pideva harjutamise läbi.

Õppesisu

Dünaamilised vormiharjutused katkematu reana. Seotud kirja eelharjutused.

Sümmeetriaharjutused kahe ja enama teljega. Vertikaal- ja horisontaalpeegeldus.

Etteantud pinna vaba kujundamine. Vormide harmoonia.

Kolmiksümmeetria

Suletud vormide metamorfoos.

Lõiming teiste ainetega

Vormijoonistamine lõimub kõigi 3. klassis õpetatavate õppeainetega. Dünaamiline vormijoonistamine on aluseks eesti keeles seotud kirja õppimisele, matemaatikas, eurütmias ja liikumises ruumis orienteerumisele, muusikas rütmitunnetusele, maalimises vormide tajumisele, religioonis mõtlemisele, käsitöös käelisele osavusele.

Erinevused riiklikust õppekavast

Vormijoonistamine kui õppeaine riiklikus õppekavas õppeainena puudub.

II kooliaste

Juhtmotiivid:

ruumiorientatsiooni saavutamine;

geomeetriliste mõistete kujundamise jätkamine;

kirjutamiseks vajaliku käeosavuse saavutamine;

erinevate kirjastiilide harjutamine;

erinevate rahvaste ornamentide ja põimmustrite tundmaõppimine ja kasutamine;

tahte koolitamine pideva harjutamise läbi.

4. klass

Õpitulemused

Õpilane:

valdab põimimise põhitõdesid ja tehnikat;

eristab kas ettekõnnitud või õhus käe abil kujundatud õiget vormi teiste hulgast;

suudab ettejoonistatud vormi vihikusse joonistada ja iseseisvalt põimida;

oskab sõlmida, joonistada sõlmitud vorme ja neid põimida;

omab ruumilist ettekujutust sellest, mis on ees- ja mis tagapool;

oskab näidise järgi joonistada ornamente ja põimmustreid;

teostab töid kunstipäraselt.

Õppesisu

Põimingud nii avatud kui suletud vormidele.

Suletud põimvormid.

Erinevate sõlmede sõlmimine.

Sõlmede joonistamine ja põimimine.

Põimornamendid.

Õppetegevused

4. klassis, kus lapse käsi on vormijoonistamisega juba sina peal ning tunneb nii sirg- kui ka kõverjoonte võimalusi, lihtsamaid kujundeid ja sümmeetriat, on aeg kogeda midagi enamat. Sageli alustatakse juba varasest tuttavate lihtsate vormidega ja põimitakse need. Põimvormid muutuvad keerukamaks, kui põimimise tehnika selgeks saab. Ikka veel kõnnitakse rütmiliselt või tehakse käe toel õhus esmalt vorm läbi, et tekiks tunnetus tervikvormist. Kogu keha kaasav orienteerumine ruumis ja käeline tegevus kas õhus või tasapinnal pakub eriti tuge võimalikele legasteenikutele. Julgemad lapsed võivad oma kujutluspildi tahvlile kanda, teised aga paljude vormide hulgast õige ära tunda. Et vorm kindla käega saaks vihikusse kantud, võib seda esmalt näiteks klassi põrandale lahtirullitud paberil harjutada. Erinevad sõlmed ja nende sõlmimine paelub selles eas nii poisse kui tüdrukuid. Valmis sõlmed asetatakse enda ette ja joonistatakse ainevihikusse. Oluline on sõlmede põimimisel jälgida ruumilisust, mis ees, mis tagapool. Vahelduseks, aga samas korraliku käekirja väljakujunemiseks on 4. klassis kasulik tegeleda ka dünaamilise vormijoonistamise harjutustega. Põhjamaade mütoloogia pakub inspiratsiooni erinevate ornamentide joonistamiseks. Vastavalt võimetele ja ilumeelele kujundab õpilane oma tööd kunstipäraselt tervikuks.

Lõiming teiste ainetega

Vormijoonistamine lõimub suure osa 4. klassis õpetatavate õppeainetega. Dünaamiline vormijoonistamine on aluseks eesti keeles ilukirja õppimisele. Keerukamad põimvormid vajavad matemaatilist taipu ja geomeetrilised vormid on omakorda toeks geomeetriliste kujundite konstrueerimisele. Vormide ruumiline läbikõndimine vormijoonistamises on seotud orienteerumisega nii eurütmia kui ka liikumistunnis. Muusikas on vormijoonistamine toeks rütmitunnetusele. Maalimises toetab õppeaine erinevate looduslike vormide tajumist. Mustrite abil on lastel võimalik kaunistada nii erinevate õppeainete ainevihikuid kui ka Põhjamaade mütoloogia ainetel koostatavat raamatukest. Käsitöös kasutatakse erinevaid ornamente ja mustreid seal valmivate esemete kaunistamiseks.

Erinevused riiklikust õppekavast

Vormijoonistamine kui õppeaine riiklikus õppekavas õppeainena puudub.

MAALIMINE

1 kooliaste

Juhtmotiivid

Vaatlemisoscuse, elava värvitunnetuse, kujutlusvõime ja ruumitunnetuse arendamine; loovuse arendamine; erinevate töövahendite ja töövõtete tundmaõppimine ja kasutamine; kunstiteose ilu ja isikupära märkamine ja hindamine.

1. klass

Õpitulemused

1. klassi lõpetaja:

tunneb rõõmu kunstilisest tegevusest;
tunneb põhivärve;
tunneb esmaseid töövõtteid ja tehnikaid.

Õppesisu

Akvarellidega maalimise märgtehnika koos ettevalmistusega.
Akvarellidega maalitud värvimeeleolud põhivärvidega.
Muinasjutupiltide maalimine vahakriitidega.
Vahakriitidega maalimine lähtuvalt värvipindadest.
Figuuride voolimine voolimisvahast.
Tööde vaatlus.

Lõiming teiste ainetega

Ainevihikute kujundamine.
Kuuldud jutustuste põhjal piltide loomine.
Võimaluse korral tähtede voolimine.
Voolimisvaha kasutamine arvutamise abivahendina.
Tööde vaatlus erinevais õppeainetes.

2. klass

Õpitulemused

2. klassi lõpetaja:

tunneb rõõmu kunstilisest tegevusest;
tunneb põhivärve;
tajub ja oskab kasutada värvide hele-tumedust;
vahakriitidega maalides oskab maalida nii suuri pindu kui joonistada loomi, inimesi, loodust, elu-olu.

Õppesisu

Loomavalmide ja legendide piltide maalimine vahakriitidega.
Värvide olemuse tundmaõppimine.
Sekundaarvärvide saamine põhivärvide baasil (nt roheline).
Figuuride voolimine voolimisvahast.
Vormiharjutused saviga. Kera, selle edasiarendused.
Tööde vaatlus.

Lõiming teiste ainetega

Ainevihikute kujundamine.
Tööde vaatlus erinevais õppeainetes.
Kuuldud jutustuste põhjal piltide loomine.
Tekstülesannete koostamine ja illustreerimine matemaatikas.

3. klass

Õpitulemused

3. klassi lõpetaja:

tunneb rõõmu kunstilisest tegevusest;

tunneb põhivärve;

oskab põhivärvide abil segada vajaminevaid toone;

tajub ja oskab kasutada värvide hele-tumedust;

maalib konkreetsel teemal;

vahakriitidega maalides oskab maalida nii suuri pindu kui joonistada loomi, inimesi, loodust, elu-olu;

oskab kasutada pildiruumi;

oskab voolida savist keravormi ning selle arendusi õpetaja suunamisel;

tunneb õpitud kunstitehnikaid.

Õppesisu

Vahakriitidega maalimine: muinasjutupildid, koduloo temaatika, seitse loomispäeva.

Värviring. Külmad ja soojad toonid. Vastandvärvid.

Akvarellidega maalimine: värvimeeleolud, seitse loomispäeva.

Koostöömaalid.

Voolimine saviga. Vormiharjutused.

Tööde vaatlus.

Lõiming teiste ainetega

Ainevihikute kujundamine.

Tööde vaatlus erinevais õppeainetes.

Kuuldud jutustuste põhjal piltide loomine.

Tekstülesannete koostamine ja illustreerimine matemaatikas.

Erinevused riiklikust õppekavast

Riiklikus õppekavas on maalimine integreeritud kunstiõpetuse õppekavasse, aga waldorfkoolis toimub see eraldi õppeainena 1.–6. klassini.

II kooliaste

Juhtmotiivid

Vaatlemisioskuse, elava värvitunnetuse, kujutlusvõime ja ruumitunnetuse jätkuv arendamine; loovuse arendamine; erinevate materjalide ja töövõtete tundmaõppimine ja kasutamine; kunstiteose ilu ja isikupära märkamine ja hindamine; teemale vastavad konkreetsed värvi- ja vormiharjutused (taimed, loomad, hooned jm); ruumilisuse tajumine maalimisel; valgus ja vari.

4. klass

Õpitulemused

4. klassi lõpetaja:

oskab maalida õpetaja jutustusega loodud kujutuspildi põhjal;

oskab kasutada õpitud tehnikaid ja kujutamiseviise loominguliseks eneseväljenduseks;
oskab ilmutada oma isikupära kunstiliste vahendite kaudu;
oskab kujutada lihtsamaid loomi.

Õppesisu

Põhitunni teemade maalimine akvarellide ja vahakriitidega.
Kihttehnika vahakriitidega maalimisel.
Heledus–tumedus.
Kerast lähtudes tegeletakse voolimises loomaplastikaga: magav kass, lamav lehm, karu jms.
Jätkatakse sotsiaalse maalimise harjutusi.

Lõiming teiste ainetega

Ainevihikute kujundamine.
Tööde vaatlus erinevais õppeainetes.
Kuuldud jutustuste põhjal piltide loomine.
Vormijoonistuse põimitud motiive saab kunstiõpetuses süvendatult käsitleda.
Loomaõpetuses õpitud loomade maalimine ja voolimine.
Esimeste plaanide ja kaartide joonistamine koduloos.

5. klass

Õpitulemused

5. klassi lõpetaja:

oskab maalida õpetaja jutustusega loodud kujutluspildi põhjal;
tunneb õppekavas kasutatavaid visuaalse kunsti mõisteid;
oskab kasutada õpitud tehnikaid ja kujutamiseviise loominguliseks eneseväljenduseks;
oskab ilmutada oma isikupära kunstiliste vahendite kaudu;
on harjutanud objektiivset pilku kunstitööde vaatlusel.

Õppesisu

Põhitunni teemade maalimine akvarellide ja vahakriitidega.
Taime arengu etappide maalimine.
Eesti kaardi maalimine.
Ühe värvi erinevad toonid.
Tertsiaarvärvid.
Joonistamine pliiatsite, vahakriitidega.
Põimingud, põimuvate ornamentide motiivid: sõle-, prossi-, käevõrugravüürid; relva-, kiivri-, laevaninakaunistused; keltide, karolingide, langobardide põimingud. Savist loomafiguuride voolimine.
Taimevormide voolimine: pung, vili.
Koostöömaalid.

Lõiming teiste ainetega

Ainevihikute kujundamine.
Tööde vaatlus erinevais õppeainetes.
Kuuldud jutustuste põhjal piltide loomine.
Vormijoonistuse põimitud motiive saab kunstiõpetuses süvendatult käsitleda.
Loomaõpetuses õpitud loomade maalimine ja voolimine.
Taime arengu etappide maalimine ja voolimine.
Eesti kaardi joonistamine ja maalimine.
Maakaartide joonistamine ajalootundides.
Savist makettide valmistamine ajaloos ning geograafias.

6. klass

Õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

- oskab maalida õpetaja jutustusega loodud kujutluspildi põhjal;
- tunneb õppekavas kasutatavaid visuaalse kunsti mõisteid ja oskab neid vähemalt kõnes kasutada;
- oskab teostada töid õppekavas nimetatud tehnikates;
- oskab kasutada õpitud tehnikaid ja kujutamismeetodeid loominguliseks eneseväljenduseks;
- oskab ilmutada oma isikupära kunstiliste vahendite kaudu;
- on harjutanud objektiivset pilku kunstitööde vaatlusel;
- oskab kasutada valgust ja varju;
- oskab maalida ja joonistada lihtsamaid geomeetrilisi kujundeid.

Õppesisu

Valgus – poolvari – vari. Ruumiline keha valguses ja varjus. Vaikelu varjudega.
Joonistamine pliiatsi, kriidi või söega.
Hall ja must segatud värvidest.
Komplementaarvärvid.
Värviring.
Proportsioonide ja värvide optiline tasakaal.
Maalimine: põhitunni teemad, aastaajad, loodus.
Lihtsamate tarbevormide voolimine, mäestikuvormide plastiline vormimine paaris- või grupitööna.

Lõiming teiste ainetega

Ainevihikute kujundamine.
Tööde vaatlus erinevais õppeainetes.
Kuuldud jutustuste põhjal piltide loomine.
Vormijoonistuse põimitud motiive saab kunstiõpetuses süvendatult käsitleda.
Valguse ja varju, heleduse ja tumeduse ning värviringi käsitlemine füüsikatundides.
Loomaõpetuses õpitud loomade maalimine ja voolimine.
Euroopa kaardi joonistamine ja maalimine.

Maakaartide joonistamine ajaloo- ja võõrkeeletundides.
Savist makettide valmistamine ajaloo ning geograafias.

Erinevused riiklikust õppekavast

Riiklikus õppekavas on maalimine integreeritud kunstiõpetuse õppekavasse, aga waldorfkoolis toimub see eraldi õppeainena 1.–6. klassini.

JOONISTAMINE

III kooliaste

Juhtmotiivid

Alates 9. klassist toimub joonistamisõpetus põhitunnist eraldi tsüklitena ning seda annab erialaõpetaja. Lapselikud fantaasiajõud hakkavad kahanema. Kui enne oli ideedepagas, geniaalsus nagu „varnast“ võtta, siis nüüd nõuab see üha enam „võtit“, et taas neile aladele pääseda. Õpetaja ei saa vahetult jätkata seda, mis oli õpilase jaoks võimalik algastmes. Lähtepunktiks saavad 8. klassis kogetud impulsid, mis tekkisid joonistamisel.

Kui lapselik fantaasia ja loovus hääbub, vabaneb koht uuele. Seda peaks kunstiõpetus arvestama. Sel juhul tunneb nooruk „värsket hingust“, mida ta hingeliselt otsib, ja nii võib õpetus omandada ajakohase, kaasaegse ja eelkõige eksistentsiaalse tähenduse.

Joonistamisel peab õpilast juhendama täpselt, põhjalikult ja teravalt vaatlema. Seetõttu on hädavajalikud täpse tajumise harjutused. Kopeerimisel, loodusest joonistamisel, esemete joonistamisel on need aluseks joonistusmaterjalide ja -tehnikate asjalikule kasutamisele.

Praktiline kunstidega tegelemine arendab tundemaailma, intuiitivset ja loovat mõtlemist. Selle tulemus on terviklik mõtlemine, mis võimaldab loovalt läheneda probleemidele, väärtustab erinevaid lahendusi ja lahendite mitmetahulisust. Kunstidega tegelemine avaldab positiivset mõju kõikide ainete õppimisele.

JOONISTAMINE

III kooliaste

Juhtmotiivid

7. klassi perspektiiviõpetus seostub füüsika ja inimeseõpetusega – silm kui meeheelund. Perspektiivi ja tuumpunkti otsingutega tegeleb õpilane ülekantud tähenduses ka noorukiea lävel, otsides omaenda keskpunkti. Jätkatakse valguse- ja varjuharjutusi, perspektiivist lähtuvalt konstrueeritakse nüüd täpsemalt. Maalimist laiendatakse seoses põhitundide temaatikaga. Jätkatakse voolimist saviga.

Uue maalimisviisi, kihttehnika kasutuselevõtt 8. klassis nõuab õpilastelt püsivust ja võimaldab uusi sügavusi värvide diferentseerimisel. Võib kasutada vaheldumisi nii märg- kui kihttehnikat. Eelnevates klassides harjutatud täpne tehniline konstrueerimine ühendatakse joonistuskompositsioonides iluga. Õpitakse funktsionaalsuse esteetiliselt väärtustamist. Alustatakse suurte meistrite stuudiumitega. Bioloogiaga (inimeseõpetusega) seoses käsitletakse proportsiooniõpetust.

7. klass

Õpitulemused

7. klassi lõpetaja:

- oskab joonestada erinevaid geomeetrias tuntud ruumilisi kujundeid;
- oskab kasutada paralleelprojektsiooni ja kaldprojektsiooni;
- oskab kasutada joonistamisel erinevaid vahendeid ja tehnikaid (viirutustehnika, varjutustehnika);
- oskab maalida füüsilisi maakaarte, looduspilte, loomi, ravimtaimi.

Õppesisu

Projektsiooni- ja varjuõpetus.

Joonistamine pliiatsite, kriitide, sõega.

Graafilise faktuuri loomine punkti ja joone abil.

Monokroomsed värviharjutused.

Kehade läbistamine: silindriline pulk läbi koonuse, koonus läbi kuubi jne.

Perspektiiv ja tuumpunkt. Vaatlused ruumis ja väliskeskkonnas.

Maalimine akvarellidega.

Tušijoonistus pintsliga.

Tsentraalperspektiiv. Linnu- ja konnaperspektiiv.

Paralleelperspektiiv.

Kaldperspektiiv.

Lõiming teiste ainetega

Perspektiivjoonistamine aitab kaasa ruumilisele nägemisele ja toetab geomeetrias geomeetriliste kujundite paremat tajumist ja ülesannete lahendamist, anatoomias proportsioonide tundmist. Maalimine on seotud geograafias, bioloogias, loomaõpetuses, ajaloos õpetatava ainega ja kinnistab seal õpitut kaunite maalitöödega.

8. klass

Õpitulemused

8. klassi lõpetaja:

- oskab märg- ja kihttehnikas maalida loodust, füüsilisi kaarte, taimi, loomi ja inimesi;
- maalib oma tunnetest lähtuvalt värvifantaasiaid;
- oskab kaldpindade perspektiivi;
- oskab savist voolida maske, skeletiluid.

Õppesisu

Joonistuskompositsioonid.

Must-valgete kompositsioonide muundamine värvifantaasiateks.

Tutvumine tuntumate Euroopa ja Eesti kunstnikega.

Koopia valmistamine.

Kaldpindade perspektiiv.

Proportsiooniõpetus. Näo- ja tervikfiguuri proportsioon. Kuldlõige.

Märg- ja kihttehnika maalimisel.

Teatrikunst. Lavakujundus. Dekoratsioonide valmistamine.

Muuseumi või näituste külastamine.

Inimfiguuride voolimine temperamendist lähtuvalt, seoses draamaõpetusega.

Inimese skeleti luude voolimine, seoses inimeseõpetusega.

Lõiming teiste ainetega

Maalimine toetab esteetilist maailmatunnetamist. Maalimine on tihedalt seotud põhitunni teemadega. Ajaloos tutvutakse vanade kultuuridega. Püütakse jäljendada suuri kunstnikke nende tööde järgi maalides ja joonistades. Geograafias harjutatakse erinevate kliima- ja loodusvööndite looduspiltide maalimist. Seoses draamaepohhiga valmistatakse oma näidendi tarvis lavadekoratsioonid, vajadusel maskid ja kostüümid. Perspektiiviõpetus toetab geomeetria epohhi.

9. klass

Õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

oskab kasutada erinevaid joonistamistehnikaid;

tunneb erinevaid joonistusvahendeid;

tunneb visuaalse kunsti põhimõtteid;

tunneb kompositsioonireegleid;

oskab ja julgeb end loominguliselt väljendada;

tunneb projektsiooni- ja varjuõpetust, oskab kujutada perspektiivi;

märkab valguse ja varju vahekordi;

oskab lugu pidada kunsti tasakaalustavast jõust;

on omandanud oskuse vaadelda üldist ja märgata detaile.

Õppesisu

Läbiv teema: maastike ja linnavaadete joonistamine

Põhiliste joonistusvahendite, -materjalide ja -võtetega taastutvumine. Paberiliigid, paberi valiku sõltuvus joonistusvahenditest ja töö kestusest. Paberi formaat, selle vastavus motiivile. Standardformaadid. Erinevate formaatide kasutamine. Püst- ja põikformaat. Pliiatsid ja nende märgistamisvõimused. Süsi, sangviin jm. joonistusvahendid.

Õigete joonistamisharjumuste ja -võtete omandamine. Õige keha- ja käeasend. Käe harjutused. Küünarvarre, randme ja kämbla kasutamine joonistamisel. Käe surve teadlik reguleerimine. Käe ja silma koordineerimine. Lineaarsete suuna- ja suurussuhete määramine. Mõõtmisviisid ja -vahendid.

Joonistuse ülesehituse omandamine. Asukoht kujutatava suhtes ja selle valik. Kadreerimine. Silmapiiri määramine. Pildipinna jaotamine osadeks. Joonistuse kompositsioon. Perspektiiviseadused.

Lihtsamad üldistamisvõtted ja nende rakendamine. Esemete taandamine geomeetrilisteks alg-vormideks.

Visandamise harjutamine.

Loodusvaadete joonistamine nii tuntud kunstnike töid kopeerides kui looduses joonistades.

Hoonete ja linnavaadete joonistamine nii tuntud kunstnike töid kopeerides kui natuurist.

Erinevate viirutustehnikate õppimine ja harjutamine.

Valguse ja varju kasutamine. Valguse ja varju vahekorra kujutamise harjutamine.

Lõiming teiste ainetega

Matemaatika: joonistamises kasutab õpilane oma töös loogilist mõtlemist ning matemaatilisi teadmisi. Olulised on proportsioonide nägemine, mõõtmine, esemete taandamine geomeetrilisteks algvormideks, perspektiiviseaduste mõistmine ja rakendamine. Bioloogia, loodusteadus: loodust, loomi ja erinevaid materjale joonistades peab tundma loodusseadusi. Bioloogia (inimeseõpetus): inimese joonistamisel on oluline tunda anatoomiat. Ajalugu. Tutvutakse kunstiteostega läbi ajaloo. Käsitöö. Paljude toimingute juures on abiks käsitöötundidest saadud vilumus.

Erinevused riiklikust õppekavast

Riiklikus õppekavas toimub joonistamine praktilise tunnina kuni 1.–9. klassini. Waldorfkoolis toimub joonistamise õppimine lõimituna teistesse ainetesse 1.–6. klassini, 7.–8. klassis eraldi ainetundidena 2 tundi nädalas ja 9.–11. klassini 35-tunniste tsüklitena kord õppeaastas.

VOOLIMINE

III kooliaste

Juhtmotiivid

Voolimisõpetus on seotud algastme töödega. Taas on oluline arendada käelist osavust, töötada asjalikult erinevate materjalidega, lisaks aga süveneda “mitte kindla sihiga” kunstilisse tegevusse. Loovprotsess kui selline saab elamuseks. Noorukile peab pakkuma võimalust kogeda nii kunstiliste vahendite omi seadusi kui ka vabadust väljendustahtes.

Voolimisõpetusel on võimalus avardavalt ja diferentseerivalt mõjuda õpilase hingeelule. Samas soodustatakse loomisrõõmu.

Voolimine arendab eelkõige vormi tunnetamist. Ühest tükist voolimisel lähtutakse kerast kui algvormist. Savivoolimise profülaktilis-teraapiline kasutusala on väga paindlik ja lähtub alati konkreetsetest oludest, õpilastest ning õpetajast.

Voolimisõpetus moodustab waldorfkooli ülaastmes 9.–12. klassini kestva terviku. (1.–8. klassini on ta integreeritud maalimisse ja joonistamisse.) Voolimist õpetatakse neis klassides 35-tunniste tsüklitena.

9. klassis tutvub õpilane platooniliste kehade korrastatud struktuuridega ja tajub looduse seaduspärasusi.

9. klass

Õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

tunnetab erinevate savide omadusi voolimisel;

saab aru sümmeetria ja geomeetria olemusest;

oskab voolida sümmeetrilisi vorme;

suudab kujundada loodusmotiivist lähtuvaid vabasümmeetrias kumer- ja õõnesvorme.

Õppesisu

Plastiliste põhielementide proovimine modelleerimissaviga reljeefis, näiteks:

tasapinnalised kompositsioonid;

kompositsioon väljapoole ja sissepoole kumerduvate

pindadega; pehmed ja teravate servadega vormid;

katse leida terviklik kompositsioon kindlaksmääratud vormikeeles;

õpilasele püütakse vahendada ümbritseva ruumi reaalsust;

kera (iseendas puhkav vorm) täisplastika modelleerimine, mis ei pea olema mitte ainult igast küljest rahuldavalt vaadeldav, vaid mis on mõeldud täisplastiliselt. Nagu reljeefi puhulgi, lähtutakse reeglina plastilis-geomeetristest põhivormidest. neid põhivorme saab edasi arendada kuni loomavormideni. Võimalusel käsitletakse siinjuures ka sobivaid motiive kunstiajaloost; voolitakse platoonilisi kehasid nagu kuup, tetraeeder, oktaeeder, dodekaeeder ja ikosaeeder; vormitakse saviklombist välja loodusmotiividest inspireeritud kumer- ja õõnesvorme, jälgides olemuslikult looduse toimuvat kasvu ja jagunemise printsiipi. Rida plastikat, mille üksikud staadiumid kujutavad liikumist (nt langevad tilgad, kasvamisvormid jne).

Õppetegevused

Õppetöö toimub tsükliõppena 6 nädala jooksul paaristundidena 6 tundi nädalas. Õppereiside korraldamine savitootmise ja keraamikaga seotud kohtadesse ja näituste külastamine. Savivoolimistöõ toimub saviklombist väljavajutamistehnikas, massiivis või ka keraamikatehnikas.

Lõiming teiste ainetega

Savitöös voolitakse platoonilisi kehasid, mis on seotud eelnevalt geomeetrias joonestatud platooniliste kehade pinnalaotustega. Vorme korratatakse nüüd ruumiliselt kujutatuna. Voolitakse ka loodusmotiive, mis on seotud bioloogiaga ja taimevormide tundmisega. Proportsioonide vaatlemine ja kujutamine on seotud ka matemaatika ja joonistamisega.

Erinevused riiklikust õppekavast

Riiklikus õppekavas on plastiline kujundamine integreeritud kunstiõpetuse ning töö- ja tehnoloogiaõpetuse õppekavasse, aga waldorfkoolis esineb see iseseisva õppeainena, mis algab

9. klassis ja jätkub gümnaasiumis. 9.–12. klassi voolimise ainekava moodustab sisulise terviku.

JOONESTAMINE

III kooliaste

Juhtmotiivid

Waldorfkooli ülaastmes toimub joonestamisõpetus põhitunnist eraldi 9., 10. ja 11. klassis 35-tunniliste tsüklitena ning neid annab erialaõpetaja. 9. ja 10. klassis tegeletakse geomeetrilise joonestamisega, 11. klassis tehnilise joonestamisega.

Joonestamine lõimib õppeaineid. Ta seob endaga kujutava geomeetria, insenerigraafika, matemaatika, füüsika, tugevusõpetuse ja veel palju õppeaineid.

Astmeline, mitmel tasandil õpetamine võimaldab õpilastel aine paremini omandada. Mis põhikoolis jääb veidi segaseks, saab gümnaasiumis selgemaks. Nii tagatakse õpetamisel järjepidevuse ja lihtsamalt keerulisema poole liikumise printsiip.

Joonestamine on vajalik õpilase mõtlemise ja ruumikujutlusvõime arendamisel, aga ka tehnilise graafilise kirjaoskuse kujundamisel. Mitmeid ruumigeomeetrilisi probleeme on vaja lahendada nii kunstis (disainis), puidutöös kui ka käsitöös. Vana hea, kuid vaevanõudev käsitsi tehtav joonis on alguste algus, vaid selle hea oskamine tagab edaspidi eduka arvutiprogrammide kasutuse.

Joonestamisel on praktilise tähtsusega koht õpilaste mõtlemise ja ruumikujutlusvõime arendamisel ning tehnika- ja tehnoloogiaalase graafilise kirjaoskuse kujunemisel. Õppeaine tugineb varasemates klassides omandatud teadmistele, oskustele ning hoiakutele. Luuakse süsteemne ülevaade joonestamiseks vajalikust mitmekesisest teabest. Kinnistuvad omandatud sõnavara, teadmised ruumigeomeetriast.

Õppe vältel õpitakse analüüsima ruumigeomeetrilisi objekte ning lahendama probleemülesandeid graafiliselt.

Kõige sellega kujundatakse õpilaste joonestamisalaseid teadmisi ja oskusi, mis võimaldavad neil analüüsida, mõista, selgitada ning lahendada ruumigeomeetrilisi probleeme. Seejuures kujundatakse positiivne hoiak joonestamise kui matemaatikateaduse rakendusliku osa suhtes, mis aitab kaasa uue kavandamisele ja loomisele ning arvestab probleemide lahendamisel teaduslikke, majanduslikke, sotsiaalseid, eetilisi-moraalseid aspekte ja õigusakte.

Õpilane peab üha rohkem õppima geomeetrilisi seaduspärasusi. Tunnetama ja mõttega haarama, et siis praktilis-joonistuslikult leida lahendus. Lisanduvad geomeetriaga seotud mõisted.

Geomeetrilises joonestamises jätkatakse mõtlemise liikuvamaks ja avatumaks muutmist, harjutatakse mõttelisi muundumisi või muundumisprotsesse kolmemõõtmelises ruumis, erinevaid ruumilise tegelikkuse kujutamisi viise.

Tööde teostamisel lähtutakse kunstipärasusest.

Läbivad teemad joonestamises:

koolitatakse matemaatilist mõtlemisvõimet;

koolitatakse üldistus- ja loogikavõimet ning analüüsivõimet;

arendatakse ruumikujutlusvõimet;

arendatakse oskust ümbritseva maailma esemeid ja nähtusi struktureerida;

harjutatakse usaldust (oma) mõtlemise vastu;

arendatakse kujutlusvõimet.

9. klass

Õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

on endas arendanud ruumilise nägemise taju, mõtlemist, tähelepanu ja graafilist kirjaoskust;

omab analüüsivõimet;

omab üldistus- ja loogikavõimet;

on teostuses täpne ja korrektne;

on endas arendanud oskust iseseisvat mõelda ja otsustada;

oskab kasutada joonestusvahendeid ja kasutab korrektset joonestamisalast sõnavara;

suhtub lugupidavalt ja vastutustundlikult kaasinimeste loomingusse ning väärtustab võimet ja oskust ise uut luua; väärtustab töö läbimõeldust, korrektsust ning praktilisust;

kasutab iseseisvalt erinevaid, sh elektroonilisi teabeallikaid, joonestamisalase teabe leidmiseks ning hindab kriitiliselt neis sisalduvat teavet;

omab ülevaadet joonestamisalase teabe rakendamisega seotud elukutsetest ning kasutab joonestamiskursusel omandatud teadmisi ja oskusi karjääri planeerides ning oma edaspidises elus;

võtab vastu igapäevaeluga seotud kompetentseid otsuseid, tuginedes teaduslikele, majanduslikele, eetilise-moraalsetele seisukohtadele ja õigusaktidele, ning prognoosib otsuste tagajärgi;

väärtustab loovust ja mitmekülgset läbimõeldud lahendusi, hindab vastutustundlikku ja säästvat eluviisi ning saab aru nende mõjust elukeskkonnale ja ühiskonnale.

Õppesisu

Läbiv teema: kuubi lõikamine tasanditega, platoonilised kehad

Põhiliste joonestusvahendite ja -võtete tutvumine. Paberiliigid, paberi formaat, standardformaadid, erinevate formaatide kasutamine. Pliiatsid ja nende märgistamispehmed. Ülevaade joonestusvahendite kvaliteedist ja kvaliteedi vajalikkusest (joonlaud, kolmnurgad, sirklid jms).

Õigete joonestamisharjumuste ja -võtete omandamine. Mõõtmisviisid ja -vahendid.

Kuubi konstrueerimine.

Kuubi lõikamine horisontaal-, vertikaal- ja diagonaaltasanditega (2–9 tasandit). Tasandite erinevat värvi värvimine.

Platooniliste kehade konstrueerimine ja pinnalaotuste tegemine.

Lõiming teiste ainetega

Joonestamises kasutab õpilane oma töös loogilist mõtlemist ning matemaatilisi teadmisi. Olulised on proportsioonide nägemine, mõõtmine, esemete taandamine geomeetrilisteks algvormideks, perspektiiviseadused.

Erinevused riiklikust õppekavast

Riiklikus õppekavas toimub joonestamine valikainena ühe tsükli raames. Joonestamine toimub suures osas käsitsi, kuid tähelepanu pööratakse ka joonestamisprogrammide

kasutamisele. Õpetatakse tehnilist joonestamist. Waldorfkoolis toimub joonestamine eranditult käsitsi, kuigi kursuse jooksul räägitakse ka arvutil joonestamise võimalustest. 9. klassi geomeetrilise joonestamise kursustel tegeldakse platooniliste kehade kujutamisega, kuubi lõikamisega tasanditeks ja koonuslõigetega. Riiklikus õppekavas käsitletakse selliseid teemasid vähem. 9.-11. klassi joonestamine moodustab ühtse terviku.